

NUMMER 83: HERFST 2007

ROND DE GRENSTEEN

EEN UITGAVE VAN DE STICHTING
HEEMKUNDEKRING DE GRENSTEEN
MOOK - MIDDELAAR - MOLENHOEK

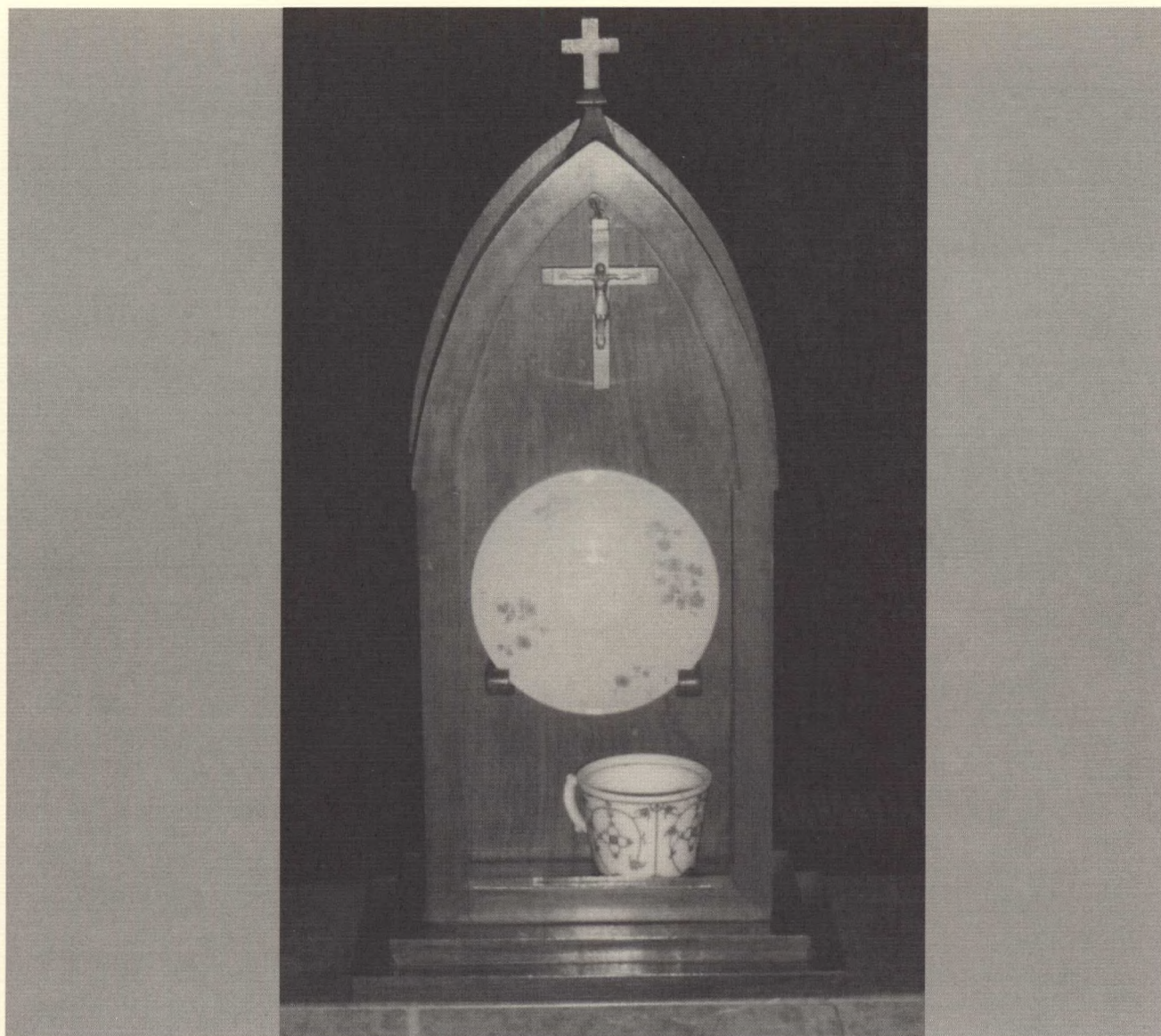
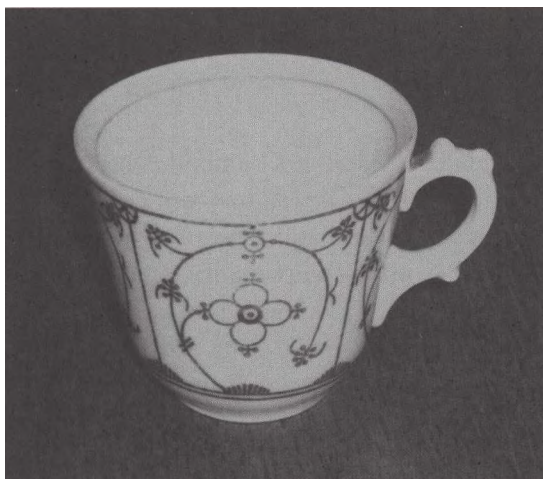

Foto omslag: In een vitrinekastje de Middelaarse kop en schotel, die tijdens de barre evacuatie-tocht in 1944 in gebruik waren als kelk en pateen.

Herinnering aan een barre tocht

Het verhaal van de Middelaarse kop en schotel

De Middelaarse kop en schotel

Het dagboek van Dora

In de Middelaarse sacristie wordt in een kleine vitrine zorgvuldig een kopje en een schoteltje bewaard. Zo op het oog niets bijzonders en een niet bij elkaar passend geheel. Maar het verhaal er achter is wel bijzonder. Het is een aandenken aan de barre tocht die de inwoners van Middelaar in oktober 1944 moesten ondernemen naar een onbekende bestemming. Theo Sengers kent het er bij horend verhaal. De familie Sengers woonde toen in de boerderij achter de kerk. Theo maakte als jongetje

van 13 jaar de bange dagen, die aan de evacuatie vooraf gingen en de daaropvolgende evacuatie-tocht, mee samen met de toenmalige pastoor Frans Veugelers. Mede met behulp van een dagboek dat zijn zus Dora schreef, wordt de geschiedenis verteld.

Het dagboek van Dora Sengers begint op zondag 3 september 1944. Ze verhaalt dat ze met de toenmalige korfbalclub TOGO, de voorloper van het huidige Astrantia, in Ottersum tijdens de kermis een

Het gezin Sengers rond 1937: Achteraan v.l.n.r. Oma Betje Sengers-Lemmen, Wie-ome, moeder Drieka Sengers-Laarakkers, vader Piet Sengers, Dora, Jo, Wies, Lies en Gerrit; vooraan Theo en Mia.

korfbal wedstrijd speelde tegen Vierlingsbeek. Na het gejuich van de eerste Middelaarse treffer, hoorde men in de verte een gebrom en kwamen er grote troepen vliegtuigen aanvliegen. Boven Gennep werden sirenes gehoord. Alle vliegtuigen gingen over, maar toen ze na de wedstrijd zich aan het verkleden waren, kwam het bericht dat de geallieerden binnen 48 uur op Hollandse bodem zouden staan. Er werd besloten om maar snel naar huis te gaan “want je kunt nooit weten”.

De Tommies komen

De volgende dag komt het bericht dat de geallieerden reeds in Breda zouden zijn. 's Avonds komen er vanuit het westen grote rijen vliegtuigen laag over. In Middelaar was echter nog alles rustig maar dit verandert de volgende dag al. De gebouwen in het weiland bij het Middelaars Huis die door de Duitsers waren gebouwd, werden opgeblazen. Dat gebeurde ook met de seinpalen, waarmee 's avonds seinen aan de vliegtuigen werden gegeven.

De dag daarna kwam het bericht dat alle boeren munitie zouden moeten gaan vervoeren. De burgemeester zelf zou mee komen om de boeren met paard en wagen aan te wijzen. Vader Piet Sengers, Wie-ome, broer Gerrit en Theo Penders, de verloofde van Lies, duiken onder door zich te verstoppen in de maïs. Later vluchten ze naar de Middelaarse hei (thans het gedeelte van de Mookerplas in de hoek Heikantseweg/Pastoorsdijk). Als een Duitse soldaat zich die dag onder het toezien oog van de

burgemeester meldt om de mannen op te halen, houdt moeder Sengers zich ziek. Dochter Lies staat hen te woord en zegt dat ze de boodschap door zal geven. Het verstoppertje spelen gaat een aantal dagen door. Maar als er op 10 september inkwartiering komt van Duitse soldaten, is het voorbij. Gerrit offert zich uiteindelijk op om alsnog met kar en paard munitie vanuit Plasmolen naar Hatert te rijden.

Op 17 september, tijdens het Lambertusfeest, maakt men vanuit Middelaar de landing van de geallieerden in Groesbeek van nabij mee. Terwijl men nog in de kerk zit, wordt men opgeschrikt door het bombardement dat aan de landing vooraf gaat. Niemand mocht de kerk uit en de mensen kropen onder de banken om bescherming te zoeken. Pastoor Veuglers trachtte de mensen gerust te stellen en er werd gebeden en liedjes tot Maria gezongen. Als het bombarderen is opgehouden, komen er 's middags weer vliegtuigen en wordt het luchtruim boven Groesbeek gekleurd met parachutisten in rood, wit, blauw en oranje en daarna in groten getale met zweefvliegtuigen (gliders). De Duitse soldaten vluchten ijlings weg. Een deel van de geweren laten ze zelfs achter. Er wordt 's avonds feest gevierd. Het lijkt er op dat alles verloopt zoals het is voorspeld. De Tommies (Engelse militairen) landen en de Duitsers gaan op de loop. Een aantal inwoners uit Middelaar gaat 's avonds al naar Plasmolen waar de Rijksweg bezet is.

De Middelaarse hei.

Landing parachutisten.

De Duitsers komen terug

Maar de dagen daarna keert het tij. Al de volgende dag worden er weer door Middelaar sluipende Duitsers waar genomen die de zaak komen verkennen. Weer een dag later komen er van alle kanten Duitse soldaten aan. Ze dringen door tot aan de Katerbosch en de Plankroy. Daar wordt voor het eerst in de oorlog op Middelaars bodem gevochten. De bewoners van de Dorpsstraat zien 's avonds de soldaten terug komen met de gewonden op kruiwagens of op hun schouders meedragend. Hoe dan ook een treurig gezicht, maar het is nog maar het begin van heel veel ellende. Weer een dag later komt een groot leger binnen met grote wapens en kanonnen die in Middelaar worden opgesteld.

De dagen daarna suizen de granaten vanuit Middelaar richting Mook. In huize Sengers aan het Kerkpad krijgt men 's avonds inkwartiering van Vlaamse vrijwilligers die in het Duitse leger dienst deden en richting Mook gevochten hadden. Ze vertelden dat Mook brandde en als het zo door zou gaan alle dorpjes in de omgeving er aan zouden gaan.

Rondom de kerk wordt het de dagen er na ook steeds penibeler. De aardappelenkelder van de familie Sengers is ingericht tot schuilkelder en ook pastoor Veugelers met zijn huishoudster Anna hebben hier inmiddels hun toevlucht gezocht omdat de

pastorie wordt ingericht tot een soort hoofdkwartier van de Duitsers. Uit angst dat het huis af zal branden, wordt besloten een van de twee ronde in de grond gegraven voedersilo's op het erf van de familie Sengers om te bouwen tot schuilkelder. Dikke planken van timmerman Grad van Bart (Lemmen) die in de boerderij opgeslagen liggen, worden als basis voor de dakconstructie gebruikt. Daar wordt stro op aan gebracht en daarop een dikke laag zand. Maar terwijl men met het aanbrengen van het zand bezig is, worden de schoppen door de Duitsers afgenomen om loopgraven te maken. Met een stofblik en de blote handen wordt het werk afgemaakt. Mijnheer Pastoor zegent de silo voordat hij in gebruik wordt genomen.

De toestand wordt inmiddels steeds erger. Op 24 september komen, onder begeleiding van Duitse soldaten, vluchtelingen van de Plankroy (de meest noordelijk gelegen buurtschap van Middelaar) aan. Bij de kerk moeten ze uitstappen en afladen wat ze in de haast nog mee hadden kunnen nemen. Vervolgens worden meteen de karren en de paarden, waarmee ze gekomen waren, gevorderd. Bij Sengers wordt voor het gezin Thoonen en hun familie Hendriks uit Mook snel de tweede silo tot schuilkelder verbouwd en natuurlijk ingezegend. In iedere silo met een diameter van 3 meter zitten nu zo'n 18 personen.

Nog aan de Bloemenstraat bij Jan Peter Sengers aanwezige oude voedersilo's.

De pastoor

Pastoor Veugelers blijft ondanks alles actief. Hij leest nog iedere morgen een Heilige Mis en gaat van huis tot huis om de mensen moed in te spreken, samen met hen te bidden en soms zelf een mis ter plaatse te lezen. Als een van de officieren bij Sengers zijn verrekijker kwijt is, wordt de pastoor al snel verdacht. Maar in werkelijkheid had een soldaat hem onder een stoel laten liggen en had Theo hem achter een kastje weten te manoeuvreren met de gedachte om hem later voor zich zelf te houden. Toen er represailles dreigden, zorgde hij er echter voor dat hij weer op een in het oog vallende plaats werd teruggelegd. Nog erger werd het toen er een machinepistool werd vermist. Er werd al gemompeld over "partizanen" en een zestal personen werd tegen de muur gezet. Gelukkig werd het wapen nog op tijd in een van de auto's van de soldaten terug gevonden en die kreeg vervolgens ongenadig van "de Luit" op zijn donder.

Pastoor Frans Veugelers steekt intussen zijn mening over de Duitse bezetter niet onder stoelen of banken en zijn houding heeft bij de Duitsers argwaan gewekt. Op 28 september wordt Jan Siebers, die alleen op de Plankroy was achter gebleven en op

bezoek was geweest bij zijn familie die bij Grad Teunissen was ondergebracht, voor het huis van Piet Horsten dodelijk door een granaat getroffen. Pastoor Veugelers werd geroepen om het H. Oliesel toe te dienen maar dit wordt niet door de Duitsers toegestaan. Vervolgens komt er een bevel dat alle vreemden weg moeten uit de schuilkelders van Sengers. Daarna komt er een Duitse officier met de vraag of de pastoor nog in de silo is. Hij moest meekomen. Toen hij na een paar uur nog niet terug was en bij de Duitsers werd geïnformeerd waar hij bleef, werd er geantwoord "Der kommt nicht mehr zurück". Nog één keer vangt men die dag een glimp van hem op als hij onder bewaking in de pastorie zit te bidden. In de schuilkelder wordt vervolgens de nacht ingegaan zonder de pastoor en zonder de absolutie die hij elke avond gaf voordat men ging slapen.

De dagen er na wordt door de Duitsers verteld dat de pastoor er van werd beschuldigd dat hij berichten van de Tommies had over gebracht en technische draden had doorgeknipt maar dat men zich over hem geen zorgen hoefde te maken. Hij zou in Ottersum in een grote boerderij zitten en het daar goed hebben. Niemand echter die er een woord van

Oorlogsslachtoffer Jan Siebers.

geloofde. In en om de kerk wordt intussen steeds meer vernield. Het eerste gat wordt in de kerktoeren geschoten. Er hadden daar zes mannen op de uitkijk gestaan, maar niemand had iets opgelopen. Ook de boerderij kreeg voltreffers te verwerken. De

bovendieping wordt aan flarden geschoten. Bij het vee op de stal valt eind september ook het eerste slachtoffer te noteren. Een kalf wordt op stal getroffen door een granaat. Gerrit slacht het nog wel maar veel werd er niet meer van gebruikt. Er kon slechts één keer een pot soep van worden gekookt en een stukje van worden gebraden. Met uitzondering van wat stukjes die aan de burens werden gegeven, is de rest blijven hangen. In de schuilkelder wordt er geteerd op het laatste brood dat er nog is en vooral op water. Zin in een lekker stukje gebraden vlees had men eigenlijk ook niet.

De evacuatie

Op maandag 1 oktober komt “de luit” vragen of men familie in Ottersum heeft. Hij raadt aan daar naar toe te gaan omdat er tanks op komst zouden zijn. De familie Sengers kiest er echter voor om in de schuilkelder te blijven. Even later hoort men de motoren van de vertrekkende legerauto's. De nacht daarop komen de Tommies het dorp in. In de schuilkelder hoort men niets dan geknetter van de geweren en dan plots een lawaai en gekrijs. In de silo wordt besloten een witte vlag door de opening naar buiten te steken. Er blijkt een krijgsgevangene gemaakt te zijn. Een blik in de richting van de boerderij leert dat deze nu geheel vernield is. De laatste nog levende koe die ook al een treffer heeft gehad, meldt zich bij de schuilkelder. Het is levensgevaar-

De kapot geschoten kerk.

Verwoestingen in de Dorpsstraat.

lijk maar Wie-ome brengt de koe toch nog terug naar de stal. Buiten staan de korenrijen al in brand. Er komen vonken door de opening van de schuilplaats naar binnen en er vliegt wat stro in brand. Men vreest levend te verbranden. De voorraad wijwater van mijnheer pastoor wordt aangesproken om te blussen. Gerrit gaat dan nog een keer uit de schuilkelder om het blusapparaat uit de boerderij te halen. Die staat inmiddels echter ook in brand. In de silo beseft men dat men nu echt totaal berooid is. Vader Piet zegt dat hij denkt dat het laatste uur voor hen allen is gekomen en verzoekt een oefening van berouw te bidden.

De morgen van 4 oktober wordt het weer rustig. De burens maken er gebruik van om te melden dat ze weg willen. Buiten was alles een grote ruïne maar de kruiwagen staat er nog en is nog bruikbaar. Alles wat nog enigszins van waarde kan zijn wordt er op geladen en daarna gaat het via de Dorpsstraat richting Mook. Onderweg ziet men allemaal afgebrande of totaal vernietigde huizen. De bomen en elektriciteits- en telefoondraden liggen verspreid op de weg. Overal liggen dode soldaten. De soldaten die het geluk hebben nog in leven te zijn, slaan de stoet die aanzwelt tot zo'n 70 personen, zijgend gade. Bij het kapelletje, als men nog maar enkele honderden meters is verwijderd van de Tommies, wordt er plotseling "halt" geroepen. Een officier zegt dat men niet verder mag omdat hij vreest dat men hen zal verraden. Hoe men ook smeekt en zweert dat dit niet zal gebeuren, het mag niet van hem want "Befehl ist Befehl". Als enkelen toch een poging wagen, wordt er op hen geschoten en keren ze ijlings terug.

Men moet rechtsomkeer maken. Een soldaat gaat ter begeleiding mee. Over de Heikant, waar het vol staat met oorlogstuig, gaat het richting Bloemenstraat. Men komt dan aan in het gebied waar het wat rustiger is geweest. Maar ook hier is veel kapot geschoten maar lang niet zo erg als in het totaal verwoeste eigen dorp dat men achter zich heeft gelaten. Hier treft men ook weer bewoners aan. Bij Jan-ome (Laarakkers) wordt er weer voor het eerst wat gedronken. Er wordt ook een wagentje mee genomen waarop moeder en Anna van de Pastoor kunnen zitten. Na de Bloemenstraat gaat het via de Nijmeegseweg, richting Ottersum naar het huis van oom Driekus-ome (Angenent) aan de Aaldonksestraat in Ottersum waar men gastvrij wordt ontvangen.

In Ottersum hoort men dan dat Pastoor Veugelers nog leeft en in het klooster van Maria Roepaan bij de Duitse zusters is. Daar wordt zo snel mogelijk naar toe getrokken om hem in levenden lijve te zien en zijn verhaal te horen. De pastoor vertelt dat, toen hij met een auto werd afgevoerd, hij had gedacht dood geschoten te worden. Hij had opgesloten gezeten in een zolderkamertje in een van de boerderijen op het landgoed Zelder totdat hij op 3 oktober naar de zusters in het klooster van Maria Roepaan was gebracht. Hij had daar huisarrest maar kon iedere morgen een H. Mis lezen. Een paar weken lang bleef de familie Sengers bij hun Driekus-ome. Iedere morgen werd natuurlijk de mis in de kapel bijgewoond. Verder werd voor het geval de Tommies naar Ottersum zouden oprukken ook hier, uit voorzorg, weer een deugdelijke schuilkelder gebouwd. Ook in Ottersum kreeg men met

inkwartiering van de Duitsers te maken. De meisjes maakten nog een hachelijk avontuur mee toen dronken Duitse soldaten onder bedreiging van een geweer zich aan hen dreigden te vergrijpen. Maar alles liep uiteindelijk goed af.

Dan komt na half oktober het bericht dat ook Gennep moet evacueren. Een gedeelte zoekt nog een onderkomen in Ottersum. Op 19 oktober ziet men in de verte een grote kudde koeien aankomen. Ze zijn afkomstig uit Milsbeek en worden richting Duitsland gejaagd. Als het vee voorbij is volgen de mensen uit Milsbeek die richting Duitsland vertrekken. Er zitten ook mensen uit Middelaar bij die daar nog tijdelijk onderdak hadden gevonden. Ook in Ottersum gaat men zich nu voorbereiden op het vertrek. Er wordt eerst nog van alles onder de grond verstopt ook al omdat er wordt gezegd dat bij de grens alles wat je te veel bij je hebt wordt afgenomen. Een dag later krijgt dan ook Ottersum het bericht dat men moet evacueren. Er moet voor drie dagen eten worden meegenomen. Met kar en paard wordt vertrokken. Bij de molen van Koopmans wordt er verzameld. Ook pastoor Veugelers zal, als hij mag vertrekken, meegaan maar hij is niet op de afgesproken plaats. Uiteindelijk wordt maar zonder hem vertrokken.

Pastoor Veugelers.

Later bleek dat hij geen toestemming van de Duitsers had gekregen. Onderweg naar de grens ontwaart men echter een oud manneke. Hij heeft oude kleren aan, een pet op, loopt moeilijk met een stok en geeft aan op de kar te willen. Uit medelijden geeft men hem een lift maar op de wagen bemerkt men dat het oude manneke in werkelijkheid pastoor Veugelers is. Zo wordt de eerder gevangen genomen pastoor uit Middelaar over de grens gesmokkeld.

Aan de grens werden de mannen aanvankelijk van de rest gescheiden, kennelijk met de bedoeling ze in Duitsland te werk te stellen. Maar dit ging uiteindelijk toch niet door en dus kon de hele stoet verder trekken. De eerste nacht werd er in Goch in een koude school overnacht. In de kelder werden

's morgens twee Heilige Missen opgedragen, een door Pastoor Veugelers en een door de uit Middelaar afkomstige Pater Verheijen. Deze was kapelaan in Milsbeek maar had zich in de stoet bij het Middelaarse onderdeel aangesloten. Men gaat nu op weg naar Kalkar, waar de volgende nacht doorgebracht zal gaan worden. Daar was echter geen plaats omdat er onverwachts een trein met Hitlerjongens was aangekomen en die hadden uiteraard voorrang. Er moest verder worden gelopen en geprobeerd worden bij boeren onderdak te vinden. Dat viel niet mee want nergens had men plaats. Op bevel van de begeleidende soldaten werd er uiteindelijk bij een boer in Niedermörmter plaats gemaakt door de wagens en karren uit de schuur te halen.

Kop en schotel

En nu komen we dan terecht bij de geschiedenis van de Middelaarse kop en schotel. Want er moest natuurlijk ook hier weer een Heilige Mis worden opgedragen en worden gebeden voor een goede afloop van de barre tocht waar men mee bezig was, zeker omdat het die volgende dag zondag zou zijn. De schudder van de dorsmolen die in de schuur was achtergebleven, zou dienst kunnen doen als altaar. Er werd een laken over heen gespannen en een kruisje opgehangen. De noodkerk met altaar was gereed. De pastoor ging naar de pastorie om hosties en wijn te halen maar een kelk met pateen was niet voorhanden. Een kopje van de familie Sengers en een schoteltje van de familie Angenent brachten uitkomst. De pastoor, die een aanbod om in de pastorie te slapen had afgeslagen omdat hij, zoals hij het altijd noemde bij zijn schaapjes wilde zijn, gunde

de beste slaapplekken aan anderen. Zelf sliep hij die nacht onder een meelmolen. 's Morgens was hij helemaal wit en werd er ondanks alle ellende nog gelachen. Door een witte pastoor met een kop en schotel als kelk en pateen werd de Heilige Mis in Niedermörmter gecelebreerd.

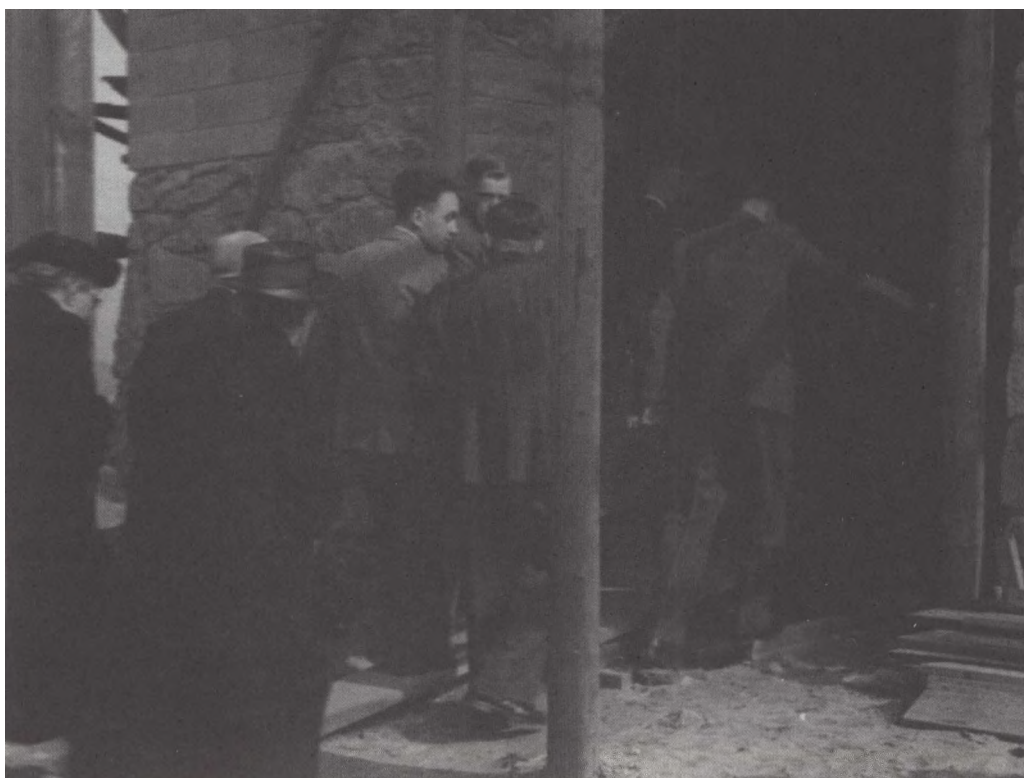
De dag daarna stak men in Rees met een pontje de Rijn over. Aan de andere kant stonden het Rode kruis en Hollandse boeren met paarden en wagens de evacuatiestoet op te wachten. In Gendringen kwam men het vaderland weer binnen. Daar werd men gastvrij met wortelenstampot ontvangen.

Ook de volgende dag werd er 's morgens uiteraard weer een Heilige Mis opgedragen. Volgens Theo Sengers behoefden kop en het schotel toen echter al niet meer gebruikt te worden. Een weg terug naar de oude profane bestemming was echter uitgesloten, want dat zou zoiets al heiligschennis zijn geweest. Pastoor Veugelers bewaarde kop en schotel zorgvuldig en nam ze mee tijdens de verdere evacuatietocht. Voor de familie Sengers en Pastoor Veugelers leidde die, met tussenstations in Doesburg, Dieren, Velp, Ede en Maarssen, naar Meijndrecht. Begin november wordt men daar verdeeld over enkele boerderijen waarin men de uiteindelijke evacuatiebestemming vindt en weer in gewone bedden kan slapen. Pastoor Veugelers wordt met Anna dan wel in de pastorie ondergebracht, maar

komt de leden van de familie Sengers een tot twee keer per week bezoeken. Hij praat hen moed in en zegt steevast: "Met Kerstmis hebben we vrede".

Een droeve Kerstmis in Meijndrecht

Maar met Kerstmis in 1944 is de vrede nog ver te zoeken en het kerstfeest wordt dan ook in Meijndrecht gevierd. De nachtmis is om 5 uur en er wordt gebeden dat Kerstmis volgend jaar weer vreedig in een bevrijd Middelaar gevierd kan worden. Na de H. Mis wordt vernomen dat Pastoor Veugelers ziek is en in bed ligt. Hij is plotseling niet goed geworden. Hem is absolute rust voorgeschreven en hij mag geen bezoek ontvangen. Tweede Kerstdag gaat het iets beter en mag vader Piet Sengers hem toch even bezoeken. Maar een dag later bereikt de familie Sengers de droeve tijding dat de Pastoor op Tweede Kerstdag overleden is. Kerstmis heeft voor hem de vrede gebracht, maar een heel andere dan die hij zijn parochianen steeds heeft voorgehouden. Op 30 december wordt hij in Meijndrecht begraven. Het stoffelijk overschot wordt tijdelijk bijgezet in het priestergraf in Meijndrecht. Het zal nog bijna een half jaar duren voordat de bezetter capituleert en pas in juni 1945 kon de familie Sengers eindelijk weer naar Middelaar terug. Ook pastoor Veugelers zou nog naar zijn schapjes in Middelaar terug komen. In 1949 werd hij er herbegraven.

Herbegravenis Pastoor Veugelers.

Terug in Middelaar

Ook kop en het schotel keren naar Middelaar terug. Pastoor Veugelers moet beide tijdens zijn leven zorgvuldig bewaard hebben. Kapelaan Driessen van Ottersum, die niet ver van Meijndrecht met een deel van de Ottersumse bevolking in Maarssen geëvacueerd was, had bij de begrafenis van Pastoor Veugelers een prachtige preek gehouden. Hij nam daarna de religieuze bescheiden van de Middelaarse pastoor in bewaring met de bedoeling om deze na terugkomst in Noord-Limburg aan de nieuwe pastoor door te geven. In Middelaar werd na terugkomst van de evacués druk overleg gevoerd over een mogelijke opvolger voor Pastoor Veugelers. De jonge kapelaan uit Ottersum had hun aandacht getrokken. Er werd, niet wetende dat hij eigenlijk nog veel te jong was en nog geen pastoorsexamen had ge-

daan, met de bisschop overleg gevoerd en vervolgens met de kapelaan zelf. Zo werd de 33-jarige Theo Driessen op 28 juli 1945 de nieuwe pastoor van Middelaar. De jonge pastoor pakte de wederopbouw van Middelaar energiek aan en zorgde er onder andere voor dat er binnen 5 weken een noodkerkje stond en in 1950 de herbouwde kerk weer in gebruik genomen kon worden.

Pastoor Driessen zorgde er ook voor dat kop en schotel, die pastoor Veugelers zo zorgvuldig had bewaard, weer in Middelaar terug kwam. Door meubelmaker Piet Wolters uit Cuijk (van de latere meubelzaak Wolters-van Duijnhoven) werd een vitrine gemaakt. Sinds jaar en dag prijken de Middelaarse kop en schotel, met het kruisje dat in 1944 het noodaltaar in Niedermörmter sierde, in de Middelaarse sacristie.

Pastoor Driessen.

'Wederopbouw kern Middelaar met de herstelde kerk.

Toch was den tied moi... (2)

In 1985 heeft Piet Meussen zijn jeugdherinneringen op schrift gezet. Hij beschrijft hierin zijn leven op de Biesselt. Ter gelegenheid van zijn 65e verjaardag in 1994 hebben zijn kinderen hiervan een boekje samengesteld dat in beperkte kring is verspreid. Piet Meussen heeft er in toegestemd dat zijn verhaal in 'Rond de Grenssteen' gepubliceerd wordt, zodat ook onze lezers hiervan kennis kunnen nemen. Wij zijn hem hiervoor zeer erkentelijk.

In deze en volgende afleveringen zullen wij telkens een gedeelte van zijn herinneringen opnemen. Wij zijn er van overtuigd dat onze lezers er veel genoeg aan zullen beleven. Hier volgt de tweede aflevering.

1935-1939

In 1935 ging ik naar de lagere school. Deze stond tegenover het Raadhuisplein. Een heel oud gebouw, mijn vader had er nog op gezeten en toen was het al oud. Er waren drie klaslokalen. Deze waren wel vier meter hoog. In het midden was een gang. Aan de achterkant van de school stond de kalkzandsteenfabriek. Achter de school was een speelplaats die helemaal omgeven was door een hoge muur. In 1938 is op deze speelplaats nog een waranda gebouwd. Aan de Rijkswegkant was een groter stuk speelplaats omheind door een hek van ronde pijpen met gaas overtrokken. Op de grond lag grint. Er was op school geen water. Alleen op de voorste speelplaats was een pomp. Tijdens het speelkwartier stond iemand te pompen en de anderen hingen

onder aan de uitmonding te drinken. Die uitmonding was van koper.

In de klassen stonden grote kachels, die met kolen gestookt werden. In de oorlog hebben we wel eens vrij gekregen omdat er geen kolen meer waren. Verder was er tussen de twee speelplaatsen een wc: vier kakdozen, twee naast elkaar en daartussen de piesbak. Dat was gewoon een grespijp middendoor gezaagd. Wc's waren van hout met een houten deksel. Er lag wat krantenpapier, maar er was geen water. Het stonk er dan ook verschrikkelijk.

Ramen tot het plafond

In de klaslokalen zaten ramen die tot aan het plafond reikten, met allemaal kleine ruitjes. De onderste waren wit gekalkt zodat je niet naar buiten kon kijken. Toen ik op school kwam, kreeg ieder een eigen plaats aangewezen. Je zat met twee man in een bank. Ik zat in het begin naast Ludie Bieneman, een zoon van Grat Bieneman. Grat was net zo oud als mijn vader. Ze hebben samen in de eerste wereldoorlog in militaire dienst gelegen in Leeuwarden. De Bienemans woonden in de Zware Noodt tussen Mook en Plasmolen. Ludie Bieneman was niet helemaal honderd procent. Hij had ook nog een lamme hand. Ik moest hem daarom dikwijls helpen.

In de eerste klas had ik les van meester van Gemert. Ook in de tweede klas had hij een dubbele klas. Meester Beuming had de derde en vierde klas en

Jongensschool in Mook vanaf de Groesbeekseweg gezien, rechts de Rijksweg.

meester Jordans de vijfde, zesde en zevende. In het begin moesten we nog leren rekenen met een tel-raam. Leien waren toen al uit de mode. Mijn vader had op school nog geleerd op een lei. In het midden van de bank zat ook een inktpot. Deze was in de eerste klas nog leeg.

We zaten nog maar een week op school toen de meester het volgende vroeg: "Als er een auto stopt en er stapt een man uit met een mooi wit pak, handschoenen aan, een mooie wandelstok en een hoge hoed. Hoe spreek je die man dan aan?" Ik stak direct mijn vinger omhoog en ja ik mocht het zeggen. Ik zei: "opschepper". Ik dacht dat de meester niet meer bijkwam van het lachen.

In die tijd kwam ook de Vierdaagse langs. Wij mochten voor op de speelplaats kijken. We hingen dan allemaal over het hek. Voor het eerst zag ik negers. Ook liep toen al de Hitlerjugend mee; in 1933 was Hitler aan de macht gekomen. Marcheren konden ze. Ze liepen vast op elkaar en zuiver in de pas, de hele weg zingend.

De onderwijzers van de jongensschool.

Het was ook in de eerste klas, toen de uiterwaarden en het Broek onder water waren gelopen. Na een flinke vriesperiode werd het een mooie ijsplak. Met een beetje geluk, kreeg je dan een keer ijsvrij. Toen de school uit was, gingen een stel jongens naar het gemeentehuis om ijsvrij te vragen. Ze stuurden mij de trap op om naar de burgemeester te gaan. Ik zie die man nog achter zijn bureau zitten. Toen ik zei waar ik voor kwam, begon hij te lachen. Hij vroeg wie ik dan wel was. Dat vertelde ik hem. "Oh, van Wimke Meussen. Stuur maar eens een paar grotere jongens naar boven." Toen zijn er een paar van de hogere klassen gegaan en we kregen ijsvrij ...

Wij hadden daar echter niet zoveel aan. We woon-den te ver van het ijs en, belangrijker nog, we hadden geen schaatsen.

Ik ben in dat jaar met mijn vader naar de Bruuk geweest. Op het veld van de Groesbeekse Boys was van alles te doen vanwege het vijfjarige bestaan: vendelzwaaien, hard lopen en paardrijden. Daar deed ook Gerrit van Aart Voet aan mee. Deze Gerrit was niet helemaal normaal. Hij werd altijd door anderen opgedraaid om zoiets te doen. Zo deed hij ook in Mook een keer mee met een harmoniefeest. Zijn paard heeft toen de voorzitter van de harmonie helemaal volgepiest. Gerrit werd uit de optocht gelicht. Alhoewel hij geen lid was van de fanfare, had men hem uit flauwekul een zogenaamde uitnodiging gestuurd van de fanfare voor de koffietafel. Daar waren ze hem liever kwijt dan rijk, want hij was niet zo'n fris persoontje. Hij stonk een uur in de wind. Toen hij zijn uitnodigingskaart niet bij zich bleek te hebben, stuurde de organisatoren hem terug om die te halen. Zij dachten waarschijnlijk dan zijn we van hem af, want het was een half uur lopen naar zijn huis. Maar Gerrit kwam terug, toen de anderen inmiddels uitgegeten waren. Restjes en tien zure haringen bleven voor hem over, hij vrat alles op. Toen iemand hem daartoe aanmoedigde vrat hij zelfs de tien haringkoppen op.

Toentertijd was er op de Bieselt al een voetbalclub met allemaal schooljongens. Tegen Mook mocht ik voor het eerst meedoen. Ik kreeg de opdracht Sjaak Linders voor de voeten te lopen, want dat was een gevaarlijke speler (later is hij een van de beste spelers bij Eendracht geworden). Hij is later naar Amerika geëmigreerd. Hoe die eerste wedstrijd voor mij is afgelopen? We verloren met 6-2, en je raadt het al, Sjaak maakte alle doelpunten. Voor mij dus een falend debuut.

Bosbrand

We kwamen 'smiddag uit school, toen er een bosbrand woedde bij Toon Arts (nu camping de Mookerheide). Met 15 kinderen waren we als eerste bij de brand. Slaand met takken hebben we het vuur gedoofd, maar er is toch een honderd vierkante meter heide afgebrand. In die tussentijd kwam burgemeester Sengers eraan met nog wat oudere heren. Terwijl ik aan de achterkant nog even een weer oplaaiend vuurtje uitsloeg, hadden de andere schooljongens allemaal een cent gekregen voor de gedane arbeid. Maar ik: noppes! Ik ben toen in de buurt van de burgemeester met een tak gaan slaan. Ik dacht, misschien ziet hij dan wel dat ik nog geen cent heb gehad. Maar ik ging zonder cent naar huis.

Ik heb al eerder verteld dat er in huis twee slaapkamers en een bedstee waren. Bertus en ik hebben eerst een poos in de bedstee geslapen. Toen er meer kinderen kwamen, ontstond er enig plaatsgebrek. Mijn vader en moeder gingen in de bedstee slapen, de rest in de slaapkamer voor in het huis. Bertus en ik sliepen in de slaapkamer naast de bedstee. Om hier te komen, moesten we via de stal, een paar

Burgemeester Henricus Sengers.

trapjes op en dan was je er. Je lag daar afgesloten van de rest van het huis, wij waren 's-nachts dan ook regelmatig bang. Mijn vader heeft als oplossing tussen de bedstee en onze kamer boven in de muur een klein raampje gemaakt. Toen was het goed. Mijn vader snurkte regelmatig, en soms hoorden we nog meer geluiden, die we toen nog niet thuis konden brengen.

Op een keer moest ik de donkere kelder in, omdat ik iets had uitgevreten. Ik weet niet eens meer wat. Toen ik daar in het ondergrondse donker zat, hoorde ik boven mij bij het keldergat, dat Tönje van tante Grietje samen met Toos en Bertus bij het keldergat zaten te huilen omdat ik in de kelder zat. Ik heb er geloof ik niet lang meer ingezeten.

's-Avonds, Toos was het lezen al een beetje machtig, las zij voor uit een boek van de bieb. De bibliotheek was bij de zusters en daar kon je voor een paar stuivers per jaar iedere week een boek lenen. We zaten dan met z'n allen om de tafel. Moeder zat dan te breien of sokken te stoppen. Vader de krant te lezen, of bijvoorbeeld klompepinnen te maken. Deze waren om de klompen te hogen (door een stuk leer onder de klompen te slaan). Dan waren de klompen niet zo gauw versleten. Klompepinnen, tapslopende pinnen, werden van hout gesneden. Er werd een stuk leer op maat gesneden.

Dan werd met een els een gat in het leer getikt, net even in de klomp en daar werd dan een klompepin ingeslagen. Zo de hele zool rond plus de hak. Dan kon je er weer even tegen. Klompen haalden we bij Lievenogen. Zij woonden bijna bij het viaduct van de Maas.

Klompen kwijt

Ik moest een keer na school klompen ophalen. Toen ik later thuis kwam, ontdekte ik dat ik de klompen onderweg was verloren. Ik moest direct terug om ze te zoeken. Wij waren echter uit school kriskras over de hei gelopen, en na uren zoeken had ik mijn klompen nog niet gevonden. Wel vond ik een wandelstok met plaatjes. In mijn ogen een prachtstuk, mooier dan klompen. Dus ik als een haas naar huis: "Vader, vader, ik heb een wandelstok voor je gevonden." Gelukkig nam mijn vader het nogal sportief op en het hoofdstuk klompen was afgesloten. Als ik nu over de hei loop denk ik wel eens, stel dat ik nu die klompen van bijna vijftig jaar geleden zou terugvinden.

Op een dag, ik zat al in de tweede klas, kwamen er een paar dames op school een lezing houden. Al sla

je me dood, ik weet niet meer waarover. De dames zie ik echter nog zo voor me, ze waren van middelbare leeftijd. De een was heel erg dik. Ik stak mijn vinger op, toen ze vroegen of iemand naar voren wilde komen. Ik werd voor de klas bij die dikke op schoot gepland. Ik heb me nog nooit zo doodgeschaamd. Ze deed net of ik een baby was. Dit heb ik op school nog lang moeten horen.

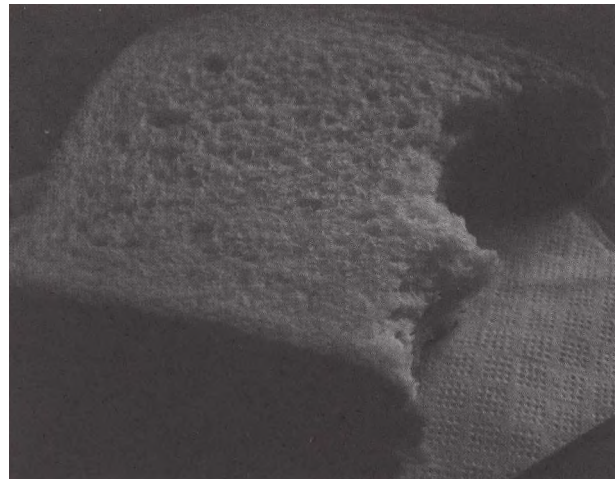
Mijn bijnaam Dikke Piet, stamt ook nog uit mijn schooltijd. Er zat namelijk een naamgenoot in mijn klas, een neef van mij (zoon van ome Toon). Zij woonden in Mook aan de Rijksweg en hadden een groentehandel. Piet was fijner gebouwd dan ik, ik was wat breed en dik. Ik zal die bijnaam wel niet zo erg gevonden hebben. Mijn vader vertelde een keer, dat hij een opstel van mij had gelezen. Het ging over voetballen. Ik had geschreven: "Ik was aan de bal en de jongens riepen, toe nou dikke schiet hem er in." Die andere Piet is nu overigens dikker dan ik. Op de schriften stond PM. wz of PM. az.

Ongeveer honderd meter van ons huis was een bos dat op de Bieselt Wellen zien wald werd genoemd. Dit bos was vroeger eens zo groot, maar in 1937 is een gedeelte gerooid. Er was daar ook nog een hoop bouwland bij, namelijk Klein Amerika. Dit was allemaal eigendom van Wellen, een Duitser uit Wyler. Er stond op het bouwland een grote houten loods met gereedschappen en machines. Op een morgen mocht ik met mijn vader met de melkkar mee naar Groesbeek. Toen we langs de loods van Wellen kwamen stond er een deur wijd open. Mijn vader ging even kijken en daar lagen allemaal lege dozen voor het verpakken van blue band-boter en ook allemaal wikkeltjes van pakjes boter. Volgens mijn vader hadden ze de margarine in papier van echte boter gedaan en daarmee de grens over. Deze lui verdienden dus aan het smokkelen plus het bedrag van de margarine. Bij die Wellen werkten toentertijd twee knechten, Tinus Franken en Karel (zijn achternaam ben ik vergeten). Ze kwamen ook allebei uit Wyler en aten bij ons altijd hun brood op. Er werd toen, alhoewel ze beiden Duitser waren, niet zo vleidend over Hitler gesproken. Ik weet nog wel dat ze allebei familie van mijn moeder kenden, want mijn moeders moeder was ook een Duitse, geboren in Scheffenthum bij Kranenburg. Verder had ze nog familie in Wyler wonen. Tinus is later in Rusland gesneuveld en Karel heeft een keer een ongeluk gehad met de paardenwagen. Hij is later, naar ik heb horen vertellen, nooit meer de oude geworden.

In de grote teil

Op zaterdagavond was het wasdag. Dan werden we in een grote teil gewassen en flink schoongeborsteld. Met ons waswater werd daarna de granieten keukenvloer flink geschrobd. Daarna werd er door de keuken stro gelegd, waarmee wij vervolgens flink konden ravotten. Het bad had dus eigenlijk weinig nut, want uit het stro kwam het nodige stof. Op zondag ging mijn moeder naar de eerste mis. Mijn vader veegde het stro dan uit de keuken. En dan zong hij de hele morgen. Ik denk dat hij al met zijn gedachten bij Wim Thissen was, waar ze zondags een borreltje gingen drinken. In de regel met ome Frans, de man van tante Grietje.

Maar ik had het over het opruimen van de keuken. Als dat klaar was, mochten wij aan tafel aanschuiven. De koffie was klaar en vader smeerde ons een stapeltje boterhammen voor. In de tussentijd ging hij zich scheren en dat ging toen nog met een mes. Eerst werd dat op een leren riem geslepen en vervolgens zeepte hij zich flink in, met het scheermes eraan. Als mijn moeder dan thuiskwam, ging mijn vader naar de kerk.

's-Middags rond vier uur kwam ome Frans en dan had je de oren wijd open want in die jaren voor de oorlog werd er veel gepraat over onder andere Hitler, de NSB en de kans op een oorlog. De NSB was in die tijd bij velen in trek. Er kwam hier in de buurt wel eens een spreker, Bouman geheten. Hij kwam voor de kleine boeren, mijn vader is er ook wel eens geweest. Bouman was ook van de NSB. Maar toen de mensen gingen beseffen wat de NSB inhield, slonk hun aanhang als sneeuw voor de zon. Het was ook in '35 dat zich iemand uit Groesbeek in de Maas had verdronken. Zelfmoord, zei men. Mijn moeder had hem 's- morgens bij ons langs zien

lopen richting Mook. Toen 's-avonds de school uitging, ging het gerucht dat die man in het gemeentehuis lag, aan de achterkant, in een soort rommelhok. Als er eentje krom ging staan en een ander op z'n rug klom, kon je door een klein raampje net naar binnen kijken. Ik weet nog dat hij zwarte sokken aanhad en een bruine broek. En zijn gezicht was asgrauw. Het was akelig om te zien.

Ik kwam ook eens met een prentje uit school, dat kreeg je als je goed je best had gedaan. Toen ik uit school kwam was ik langs tante Grietje gelopen. Toen ik vandaaruit naar huis liep, stond er een flinke wind en ineens waaide mijn prentje weg, het bouwland op en ik er achteraan het land op. Maar daar kwam ineens Jan Giesbers aan en die begint me daar te vloeken. Hij riep: "Gauw van het land af of ik sla je met de riek op je verrekkenis." En ik jankend naar huis toe. En vader ging direct mee terug en we hebben wel een half uur gezocht, want het prentje was dwars over het veld tegen het struikgewas gewaaid.

Een keer gingen ons Bertus en ik naar school en ineens liep ik langs de Rijksweg pardoes onder een fiets. Het was iemand uit Heumen die in Mook een of andere krant bezorgde. Ik had mijn knie een beetje geschaafd. De man was kennelijk harder geschrokken dan wij, want we kregen ieder een dubbeltje en dat was toen veel geld. Helaas zijn we later nooit meer onder een fiets gekomen. Wel had ik bijna op dezelfde plek ongeveer een jaar later weer een ongeluk. Het was op een zondagmorgen en het was kermis in Mook. Zoals gewoonlijk trok na de Hoogmis de harmonie door het dorp, toentertijd ook nog over de Rijksweg.

De Mortel

Dat zou nu niet meer mogelijk zijn. Maar toen kwam er sporadisch een auto langs. Wij tolden zelfs op de rijksweg! We hadden toen bijna allemaal een tol met een zweep. Daarmee sloeg je de tol steeds een eindje verder en dan over de Rijksweg vanaf de school tot de Mortel. Maar ik had het over de harmonie. Deze trok dus door Mook en wij er achteraan, maar opeens kwam Beker eraan. Dat was de veldwachter. Hij joeg ons achter de Harmonie uit en wij als een haas de weg af want toen was je nog bang voor de politie. Ik liep daarbij zo onder een motor. Ze hebben me toen naar van Kesteren in de Mortel gebracht. Daar hebben ze me een beetje afgewassen en jodium op mijn knie en op mijn hand

gedaan, die waren flink geschaafd. Ik zat toen in de tweede klas. Ik kwam buiten en wat zie ik, onze Bertus had ruzie met Pietje Teunissen en daar waren ze op school allemaal bang voor. Ik was ook niet bepaald een held, maar ik kon onze Bertus niet in de steek laten. Ik trok een klomp uit en stormde daarmee in de hand op hem af. Wat ik niet had verwacht gebeurde, hij ging lopen en de jongens draaiden me nog een beetje op om achter hem aan te gaan. Ik met een klomp achter hem aan en de halve school keek toe. En je kunt je wel voorstellen hoe ik me voelde. Pietje Teunissen, de grootste rotzak van de school, op de loop voor Dikke Piet. En ik dus maar doorlopen, wel niet te hard, zodat ik er niet te dichtbij kwam. We liepen langs Dinnessen door de Kerkstraat richting Lindeboom, maar daar draaide hij zich om en bleef stilstaan. En ik snel mijn klomp weer aan en weer aan het rennen, maar nu in tegenovergestelde richting. Een held op sokken!

Op een woensdagmiddag toen we net uit school kwamen, Bertus en ik en Tönje van tante Grietje, gingen we langs de Maas in de boomgaard van Albert Goossens appels jatten. We hadden blouse en zakken vol en vertrokken over het Broek langs de Zware Noodt richting huis. Net in het bos begon het opeens enorm te onweren, bliksem op bliksemflits. "Dat is gevaarlijk als je net appels hebt gestolen," zei Tönje, "dan straft onze lieve heer je." Daarop hebben we alle appels weggegooid en zijn we op een draf naar huis gegaan.

Ik had al verteld dat er op de Bieselt geen stroom was en toch kocht mijn vader, ik meen op een erfhuis, een wasmachine. Deze moest met de hand gedraaid worden en dat was werk voor ons. Om de beurt honderd keer draaien en dat wel anderhalf uur aan een stuk.

Tante Anna

Wij zaten toen we klein waren dikwijls bij tante Anna. Daar waren ze allemaal veel ouder dan wij. De jongste, Iet, was drie jaar ouder dan ik en de rest werkte al allemaal. Ik heb voor Jan van tante Anna dikwijls zijn fiets gepoetst en dan kreeg ik een stui-ver, soms ook een dubbeltje. Jan stroopte een beetje en ving wel eens een haas of konijntje en dan had hij een extra zakcentje.

Tussen ons en tante Anna was een stuk grond waar een beetje gras op stond. Er stonden ook twee perenbomen, daar waren ze dikwijls aan het

De Mortel.

voetballen. Zo waren wij daar ook een keer met een bal aan het spelen, voetballen kon je het niet noemen. Ik was nog maar vijf jaar, toen kwam Müskens met zijn vrouw erlangs wandelen, die mensen uit de tramwagen. Ze hadden ons thuis op het hart gedrukt dat we deze mensen met twee woorden moesten aanspreken: ja mijnheer, en ja mevrouw. Toen Müskens langskwam, mijn ouders stonden ook buiten, pakte Müskens de bal en gooide die uit flauwekul op mijn kop. Ik ben toen kwaad geworden en heb geroepen: "Vieze lelijke witte mijnheer!". Müskens had namelijk sneeuwwit haar. Er was in die tijd ook een familie uit Nijmegen op de Bieselt komen wonen. Ze hadden een villa gebouwd waar nu Stuy woont. Ik weet nog dat bij het uitgraven van de kelder een urn werd opgegraven. Deze familie heette Veldhorst. Ze waren alleen in de zomer op de Bieselt. Ze hadden een zoon die net zo oud was als ik. Eens kwam mevrouw Veldhorst met een leren broek van hun Henk en die was voor mij. Een soort Tirolerbroek met achter een klep. Die moest ik de volgende morgen naar school aan. Dat wilde ik niet, maar ik moest en zou die broek aantrekken. En ze hebben me op school uitgelachen. Zo kwam ook tante Anna wel eens met een broek van haar zoon Toon. Hij was ruim zes jaar ouder dan ik en droeg al lange pijpen. Als hij er uit was gegroeid, of ze waren aan de onderkant versleten, dan knipte tante Anna een stuk van de pijpen af en 'zeumde' ze om. En dan had ik weer een broek met een grote zolder en pijpen tot een centimeter of zes over de knieën.

Eens waren we bij tante Anna in een paar bomen geklommen. Hoge lindebomen van zo'n acht meter

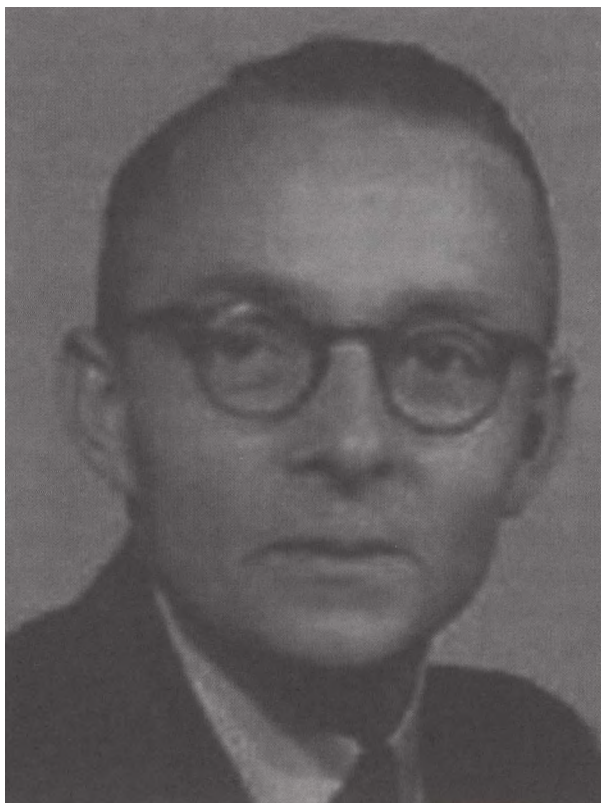
hoog. Ik zat bovenin en ons Toos onder in de boom. We waren er met een klein laddertje ingeklommen en verder langs de takken naar boven. Maar toen kwam Henk Veldhorst, die pakte de ladder weg. Ik hoorde ons Toos roepen: "Ik kan er niet meer uit." Ik zei: "Wacht maar Toos, ik kom je helpen." Van daarna weet ik niets meer, want ik ben van boven naar beneden gevallen. En ons Toos, die zo om een ladder riep, sprong zo uit de boom. Toen ze mij op wilde beuren, zat er geen greintje leven meer in me. Ik was bewusteloos. En Toos hard naar huis gelopen: "Onze Piet is dood." Wim van tante Nel heeft me naar huis gedragen en daar kwam ik weer bij mijn positieven. Wim van tante Nel en Jan van tante Anna zeiden: "Als hij over moet geven, dan ga d'r maar mee naar d'n dokter." Twee dagen later ging ik weer naar school, maar de eerste dagen deed me nog alles pijn. Ik schaamde me dood

Eerst woonde meester Jordans naast de school, maar dat huis is in 1934 afgebroken, toen bouwde meester van Gemert naast de school een huis. Dat huis werd grotendeels opgebouwd met de stenen van het huis van Jordans. Toen het klaar was en de meester de tuin ging inrichten, vroeg hij de kinderen of ze thuis planten hadden. Die mochten we dan mee naar school nemen. Verschillende jongens namen mooie planten mee. Mijn vader wist ook wel iets. Wij hadden bij het huis een grote struik wilde sering. Daar had hij een pol van uitgestoken en met wortels in een papieren kunstmestzak gedaan. Het was in de herfst, dus er zat geen blad meer aan. Het leek net een takkenbos. Ik schaamde me dood om daarmee naar school te moeten. Ik heb er wat

af gejankt en uiteindelijk ben ik er jankend mee naar school gegaan. Maar de meester was er - voor mij onbegrijpelijk - echt mee in zijn sas. En als ik nu langs het huis van de meester kom is er van de plantjes van de anderen niets meer te zien, maar mijn seringенboom staat er nog steeds, en dat nu al vijftig jaar!

Meester Beuming

In 1936 werd er weer een zoon geboren, onze Wim. We waren nu met vijf kinderen. In dat jaar, het kan ook 1935 geweest zijn, brandde tante Anna haar huis af. En mijn opa van vaders kant is in dat jaar overleden. In de tweede klas hadden wij ook nog steeds meester Van Gemert. Eén uur in de week hadden we meester Beuming. Die gaf zangles en dan gaf meester Van Gemert tekenles in de derde en vierde klas. Op een dag hadden wij zangles van meester Beuming. Hij liep op en neer door de klas. Wij zongen en de meester sloeg met de rechterhand de maat. Intussen was ik expres een beetje tegen de maat aan het inbrommen. Maar meester Beuming was erg muzikaal. Hij is vele jaren dirigent van de harmonie geweest. Hij kwam recht op me af, pakte mijn oor en zette me voor in de klas. En ondertussen bleef hij op en neer lopen. Als hij dan voor de klas was en hij liep weer terug, dus met de rug naar mij toe, dan draaide ik me om en ging de maat

Meester Beuming.

slaan. De andere jongens stikten van het lachen. Maar de meester keek die jongens recht in het gezicht en wist natuurlijk dat er achter hem iets gebeurde. Ineens draaide hij zich om en daar stond ik met beide handen omhoog. Hij kwam tergend langzaam op me afgelopen. Ik draaide me weer om met de rug op de meester aan, wachtend op de dingen die komen zouden en die kwamen sneller dan ik dacht. Hij schopte me onder mijn kont. Niet een keer, maar wel tien keer, totdat ik op de gang stond. Beuming had zijn visitekaartje bij mij afgegeven, trouwens ik heb later nooit meer een klap of schop van hem gehad.

Aan Jan van tante Anna heeft Beuming zijn eerste klap uitgedeeld, toen hij als nieuwe meester begon in de derde klas. Jan praatte Beuming op dezelfde slepende toon na met: "Deel de rekenboekjes maar uit." Beuming vroeg: "Wie kan hier zo mooi zingen?" Jan stak z'n vinger op en kreeg daarop een flinke waai om zijn oren. Dat was Beumings eerste klap. Als jonge vent kwam Jan meester Beuming later wel eens in het café tegen en dan zei deze: "Zullen we er nog eentje nemen op mijn eerste klap." Hij had dus kennelijk toch wel gevoel voor humor!

Mijn vader had zijn fiets op laten knappen in Middelaar op de Heikant. Ik meen dat die fietsenmaker Lemmen heette. Op een zondagmiddag gingen we met mijn vader de fiets ophalen. Ik meen onze Bertus en ik. Bij de fietsenmaker was een café en daar zijn we ook binnen geweest. Ik weet nog dat we ranja kregen. Terwijl we daar waren barstte er een hevig onweer los met een geweldige storm. Toen de bui voorbij was waren er aan de Witteweg verschillende hoge peppelbomen omgewaaid.

De eerste communie

In 1936 was ook het jaar dat ik de eerste communie deed. Daarvoor moesten we gaan oefenen bij de nonnen in de meisjesschool, en dat 's-avonds na schooltijd. En later hadden we in de kerk generale repetitie. We moesten dan ter communie gaan en kregen een ongewijde hostie. Dit was maar een zenuwachtige bezigheid, want owé als de hostie tegen je gehemelte bleef plakken. Je mocht er immers niet met de vingers aankomen, want dit was wel het ergste dat je kon doen.

Daags voor de grote dag moest je biechten. Dit heb ik altijd flauwekul gevonden, toen al. Maar je durfde daar niet voor uit te komen, want dan was je de grootste bandiet die er rondliep. Ik had met de eer-

ste communie een nieuwe blouse gekregen en nieuwe kniekousen. De blouse was beigeachtig, weet ik nog. En ik had een broek die de naaister van een oude jas van opa had gemaakt. Bij dit alles hoorde volgens mijn moeder ook een paar nieuwe schoenen, maar volgens mijn vader waren daar geen centen voor. Er werd in huis nogal over gebekvecht. Het eind van het liedje was dat ik daags voor het feest, 's-avonds bij mijn vader op de fiets, naar Mook ben gegaan naar Van Hezewijk (waar nu Jan Essers woont). Dat was toen een schoenenzaak. En ik kreeg nieuwe schoenen. De volgende dag was het feest en volgens mijn moeder was ik 'de schonste' geweest van allemaal. Op het feest kwamen ome Grat (peetoom), tante Cato en tante Anna (peettante). Ik kreeg van ome Grat een knipje met een rozenkrans en van tante Anna een kerkboek.

Kerkkauw

In 1936 kreeg ik ook een kerkkauw, dat is een soort kraai. Ik had die van Johan Tonen gekregen voor twee cent. In het begin moest ik hem zelf voeren. Toen ze wat later een beetje begon te vliegen, heb ik de vleugels geknipt, die groeien vanzelf weer aan. En toen ze weer aangegroeid waren, was hij tam en kon hij vrij rondvliegen. Hij vloog overal mee naar toe en kwam dan onderweg soms op je schouders zitten. En dan zat hij het liefst in je oren te pikken. Ik noemde hem 'Ennik'. Voor ik naar school ging, moest ik Ennik even binnen doen. Anders vloog hij me na. Een keer is hem dat toch gelukt. Toen heeft hij de hele dag om de school heen gevlogen. Hij kwam onder de les zelfs voor het raam zitten. Tijdens het speelkwartier dacht ik dat hij weg was, want ik had hem al een poosje niet meer gezien. Opeens streek hij op mijn schouder neer. Later toen ik wat ouder was en al naar het Broek moest gaan melken, zat hij bij me voorop de fiets en in de tijd dat ik aan het melken was ging hij op de koe zitten. Ik heb Ennik gehad tot oktober 1944. Toen moesten we evacueren. Ik heb hem toen nog een paar keer gezien. Maar ineens was hij weg. Ik vond dat toch wel erg want ik had dat beest acht jaar gehad. Maar gelukkig waren er toen andere dingen. Ik had weinig tijd om nog aan Ennik te denken.

Kiepwagentjes

Er werd in die tijd in het kader van de werkverschaffing allerlei werk onder handen genomen. Zo werd de weg van ons huis af naar beneden naar de Baron zien Wald opgehoogd. Deze weg lag een

paar meter diep. Als het een keer flink regende dreef het pad steeds dieper weg. Er werden rails gelegd, waarover kiepwagentjes rolden. Deze werden met een paard omhoog getrokken en naar beneden remden ze de wagens af met een dikke paal. Zaterdag en zondag was dat mooi speelgoed voor ons. We lieten de wagens dan met donderend geweld naar beneden rollen. Of we gingen erin zitten en dan kiepte iemand anders ze om. Zo kwam Jan Lensen er met z'n teen tussen. Die zat flink in elkaar. In de regel kreeg ik dan de schuld. "Dat zal Piet van Wim wel gedaan hebben," zei zijn vader dan. Jan Lensen was niet zo'n makkelijke. Als wij ergens in het bos aan het spelen waren, ging er ineens een fluit, want Hen Lensen had een fluit aangeschaft. Als hij daarop floot was dat een teken dat Jan en Huub naar huis moesten komen. Huub ging dan onmiddellijk naar huis, maar Jan bleef nog wel eens wat langer. En dan hoorde je Jan later gillen, want dan kreeg hij met de kruiriem.

Bij het werk waar ik het net over had stond ook een schafteet. Dit was een houten keet met aan weerszijden twee banken. Ze zaten droog, maar aan de voorkant was de keet helemaal open. In de herfst of winter was het er niet erg warm. Er zaten een paar bomen aan zodat de keet zo kon worden verplaatst, op naar de volgende werkkus.

Deze schafteet was voor ons ook een mooie speelplaats, want met de kiepwagens was het gauw afgelopen. Toen ze in de gaten hadden dat er in het weekend mee geknoeid werd, beurden ze zaterdagmiddag de wagens uit de rails. Toentertijd werd er zaterdagochtend nog volop gewerkt, dat heb ik later zelf ook nog meegemaakt.

Net twee konijntjes

Op school bleven wij 's-middags soms over. Mijn vader vond het maar niets dat wij zonder toezicht tussen de middag op de speelplaats overbleven.

Mijn vader is toen naar de meester gegaan en toen mochten onze Bertus en ik bij meester Beuming overblijven. Dat wilde echter niet zeggen dat we bij de meester binnen mochten zitten. Verre van dat. De meester had zelf ook kinderen van twee tot drie jaar. Voor deze kinderen had hij buiten een stukje van een paar vierkante meter afgescheiden met daaromheen gaas van een halve meter hoog. En daar zaten wij anderhalf uur als een paar konijntjes. Als de meester naar school ging mochten we er weer uit. Je zult begrijpen dat we dat gauw zat waren. Maar van vader moesten we, want hij was daarvoor extra naar de meester geweest en die had hem die oplos-

sing aan de hand gedaan. Maar gelukkig zei Piet Tax: "Kom toch naar ons toe." En ik naar de meester om te vertellen dat we voortaan bij Tax het brood op gingen eten. Wat waren wij blij. Maar bij Tax waren we het echter ook gauw zat, want die hadden altijd koffie in van die grote koppen. Koffie vond ik erg vies, maar ik durfde de kop niet te laten staan. Toen hebben we nog een poosje bij ome Toon ons brood opgegeten. Daar woonden toen opa en oma, die hebben daar de laatste jaren hun leven gesleten. Ik weet nog dat Piet van ome Toon een goochelboek had en dat had hij gekregen van Quaker havermout. Daar zaten bonnetjes aan waarmee je kon sparen voor zo'n boek. Ik heb mijn moeder geprobeerd over te halen voor deze havermout, maar zonder resultaat. Maar om terug te komen op het overblijven. Later gingen we 's-middags naar huis. Dan moesten we wel twee keer per dag de berg op en neer.

Met de tram

In 1936 werd er ook weer veel over Hitler gepraat. Over de vervolging van de Joden en de bezetting van het Rijnland. Dit was een gebied dat Duitsland na de eerste wereldoorlog aan Frankrijk af had moeten staan. In die tijd liep er door Mook een tram van Nijmegen naar Venlo en vlak voor school was een rangeerplaats. Hier passeerden de trams elkaar. Het personenvervoer ging toen al met diesellocomotieven, maar het goederenvervoer ging nog met

stoomlocomotieven. Bij ons voor de school werden dikwijls wagons af gehaakt, die dan op een zijspoor naar de steenfabriek achter de school werden gereden. Je kon elkaar op school dan soms niet meer zien van de stoom. Ook werden vanaf de steenfabriek stenen per lorrie vervoerd naar de loswal aan de Maas. Dit ging via de Groesbeekseweg de Rijksweg over en dan tussen de pastorie en een cafeetje van Wim Goossens naar de Maas. De pastorie en café Goossens zijn beide in de oorlog verwoest. Die trammaatschappij heette Maasbuurt Spoorweg en dat stond dan af gekort op de wagons: MBS. De leuze van de schooljongens was hierop: Meester Beuming stinkt. De drie onderwijzers hadden ook een bijnaam. Jordans was 'Konijn', Beuming was 'Varken' en Van Gemert 'De Haan'.

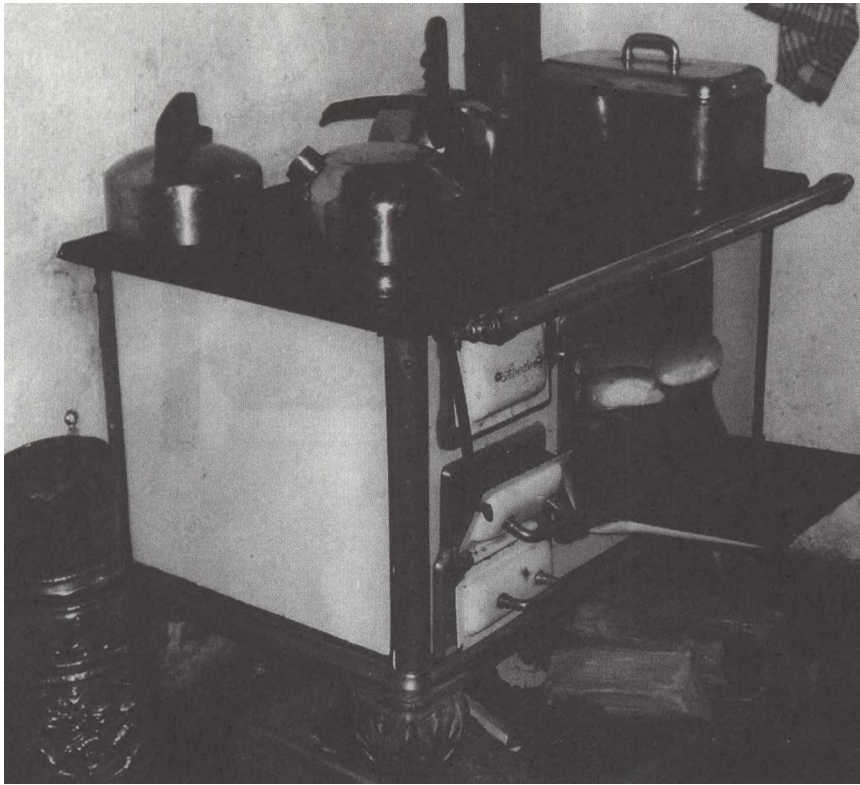
Als wij 's-morgens naar school gingen en mijn moeder zei: "Jong je komt veel te laat," dan zeiden we: "Maar we gaan met d'n bandel (hoepel)." Deze hoepels gingen we in de regel halen bij Belterman, de fietsenmaker. Die woonde in de Rode Buurt. En dan kregen we een velg van een fietswiel. Daar sneden we een passende stok bij en de bandel was klaar. En als wij dan naar school gingen de berg af, moest je flink hard lopen om de bandel bij te houden. Dan had je werkelijk niet zoveel tijd nodig.

(wordt vervolgd)

Een vooroorlogse tram.

Verhalenvertellers bij ons thuis

Een fornuis voor de gezelligheid.

Verhalen vertellen zit bij ons aan alle kanten in de familie. Oma Dewael was daar echt een meester in. In het weekend kwamen zij en Opa altijd vanuit Nijmegen naar de Biesselt. En dat was een heel fijne tijd, waar ik de beste herinneringen aan heb.

‘s Avonds zaten we dan in de keuken rond het fornuis, oma, opa, papa, mama en ik. In die tijd hadden we nog geen elektriciteit en bij het licht van de olielamp op tafel, werden dan de spannendste verhalen verteld.

Eigenlijk was ik nog te klein voor die verhalen, maar ik ben heel blij dat ik er bij heb mogen zijn. Als Oma vertelde, beleefde je alles echt. De zingende waterketel op het fornuis. De dampende koffiepote. Het heeft allemaal bijgedragen tot een geheimzinnige sfeer. Ik zat daar dan in mijn hoekje op een kussen te luisteren naar de spannende verhalen, die oma vertelde in een mengelmoes van Nederlands en Duits. Ondertussen keek ik naar hun gezichten, die werden belicht door de olielamp en door de gloed in het fornuis, die door de open klep naar buiten scheen. Het waren heerlijke momenten waar ik nog vaak met plezier aan terug denk.

Papa (Nölleke Hendriks) kon ook erg goed verhalen vertellen. Vaak had hij achter het huis, bij zijn werkplaats, een heel groepje mannen om zich heen verzameld en vertelde dan een of ander spannend verhaal. Ze hingen dan aan zijn lippen.

Op een dag was er een zekere meneer die gedacht moet hebben, dat kereltje is geknipt voor het televisieprogramma “De Stoel”. Als hij zijn idee al aan papa vertelde, zou die vaagjes gedacht hebben: “gij doet mar”. Hij zou er verder niet meer bij hebben stilgestaan. Want papa heeft zich, voor wat de televisie aanging, altijd meer voor het technische gedeelte geïnteresseerd dan voor dat wat er werd uitgezonden.

En dat ze hem zouden interviewen omdat hij er een eigen mening op na hield, nee dat kwam niet bij hem op. En bovendien kwamen er in die tijd ook zoveel mensen bij ons over de vloer, dat hij de man waarschijnlijk al weer vergeten was, toen hij zich omgedraaid had.

Soms waren er dagen dat er wel 10 buitenlanders tegelijk bij ons waren. Allemaal prutsend aan hun auto. Wij stonden er niet eens meer bij stil. En als die heilige koe dan, na een dag lang prutsen, nog niet wilde lopen, was iemand van ons altijd bereid om de eigenaar achter op de fiets naar de bushalte in Mook te brengen.

Voor hen bleef mijn vader altijd ‘papa’. Niemand van hen waagde het om hem met de voornaam aan te spreken. In hun ogen was dat misschien onfatsoenlijk. En als papa dan wel eens een of ander leuk verhaaltje vertelde, werkte dat vaak zo op de lachspieren, dat op een dag iemand gedacht moet hebben: “daar moet je iets mee doen!”. “Dat moet op tv!”. “Dat is zo om te lachen”.

Oma Dewael vertelt en Thea luistert.

Op zekere dag stonden er opeens twee dames voor mijn neus die zich voorstelden. Ze waren van de NCRV en wilden graag meneer Hendriks spreken. Wat ik toen gedacht heb, weet ik niet meer. Hoe dan ook, het waren erg aardige dames en in de keuken bij het brandende fornuis hebben ze met papa gepraat. Het werd heel gezellig. Ze vonden alles leuk. Want wat voor ons heel gewoon is, is voor een ander onge-
woon en dat kan ik me ook best indenken.

Het ouderwets brandende fornuis. De zingende waterketel, de pot soep. En dan die smid natuurlijk. Ja, ja..., maar die smid wilde in geen geval op de tv verschijnen, in wat voor programma dan ook. “De Stoel? Wat voor een stoel? Nooit van gehoord”. “Welnee mevrouw”, heeft hij toen gezegd, “ik goi mien eigen klanten toch niet vur de televisie vur gek zette. Dan zou ik mien eigen ruten insmieten”. En daar is het bij gebleven.

't Zwaantje en de Biesselt

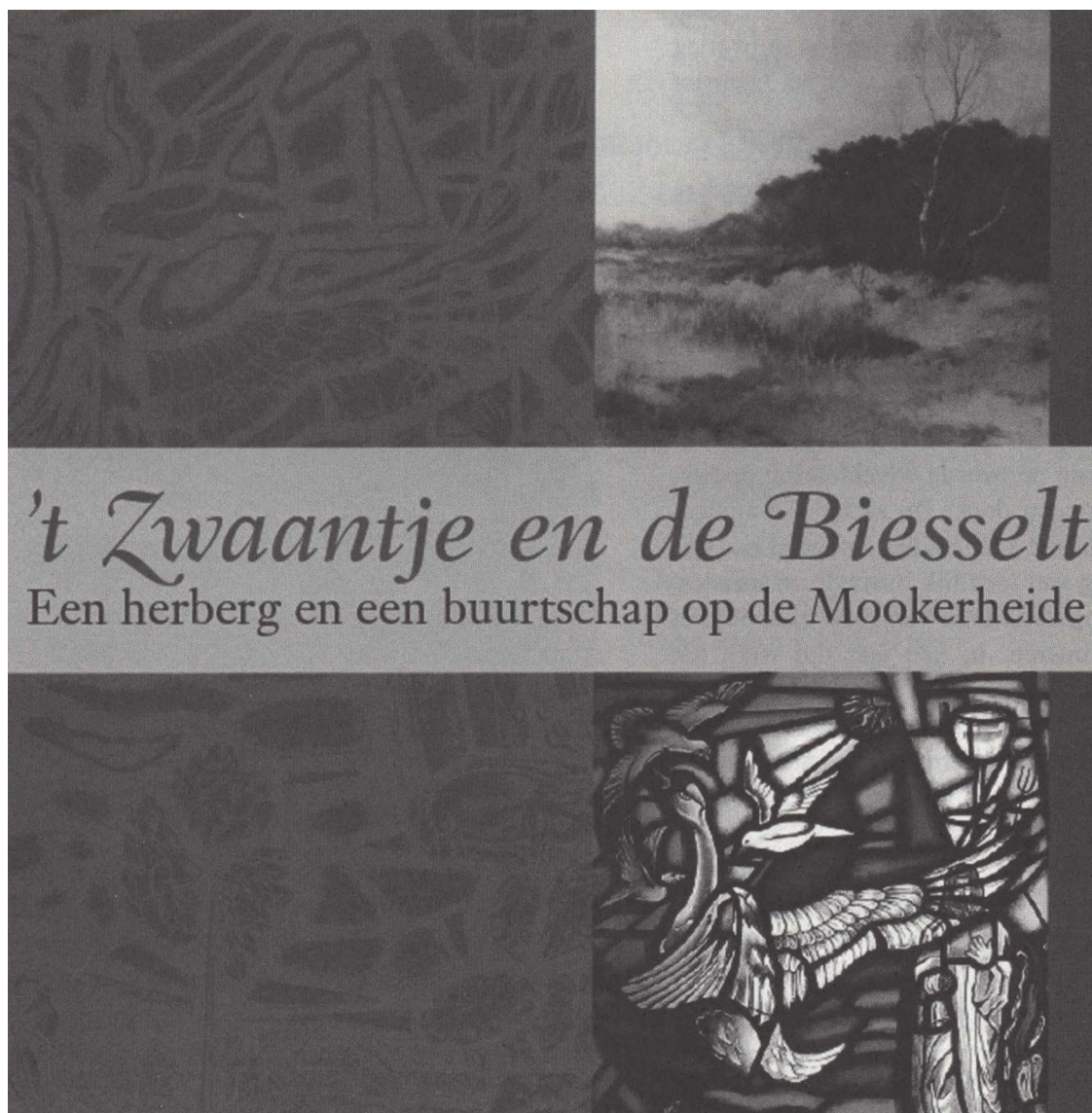
Een herberg en een buurtschap op de Mookerheide

In het zomernummer van Rond de Grenssteen werd aangekondigd dat er dit najaar een uitgave verschijnt in het kader van het 125-jarig bestaan van herberg-restaurant 't Zwaantje. We kunnen nu met veel plezier melden dat het een flink boekwerk wordt, met maar liefst 16 hoofdstukken, verdeeld over ruim 180 pagina's, rijk geïllustreerd en grotendeels in kleur, mooi ingebonden en voorzien van een fraaie, harde kaft.

In het boek staat natuurlijk de indrukwekkende geschiedenis van het jubilerende Zwaantje en de daarmee verbonden vijf generaties van de familie Me(e)ussen uitvoerig beschreven. Maar ook de historie van de buurtschap de Biesselt komt uitgebreid

aan bod, en nog véél en véél meer. De bij dit nummer gevoegde flyer geeft u daar alle informatie over. Het boek verschijnt in de loop van de maand november a.s., tijdig voor de feestdagen, dus een mooi geschenkidee!

Als u in dit boek geïnteresseerd bent kunt u het tot 15 oktober a.s. bestellen voor de speciale tekenprijs van € 25,-; na genoemde datum gaat het boek € 29,50 kosten. Gebruik voor uw intekening a.u.b. de bestelbon uit de flyer en stuur dat naar herberg-restaurant 't Zwaantje (daar afgeven mag uiteraard ook). Intekenen via de website van 't Zwaantje is eveneens mogelijk. De oplage is beperkt, dus wees er snel bij!

De voorzijde van het te verschijnen boek.

Grenssteentje

Week van de geschiedenis 2007

Van 12 tot en met 21 oktober 2007 is er voor de vierde keer de Week van de Geschiedenis. Aan dit culturele evenement zal de Stichting Heemkundering De Grenssteen haar medewerking verlenen. Voor het thema Wonen in Nederland is in overleg met de heer H. van Hout gekozen voor het Jachtslot 'de Mookerheide' in Molenhoek.

De architectuur van dit gebouw en het goed bewaarde Jugendstilinterieur geven een bijzondere inkijk in het wonen in het begin van de 20e eeuw. In 1902 gaf Jan Jacob Luden, zoon van een bankier uit Amsterdam, opdracht aan de architecten Oscar en Henri Leeuw uit Nijmegen om dit kasteel te bouwen. Hij nam er in 1905 zijn intrek en woonde er tot 1910, toen hij het verkocht aan de bankier Antoine Marinus Vroeg. Deze woonde er tot 1928.

Het kasteel kwam de tweede wereldoorlog opmerkelijk ongeschonden door! De zusters Dominica-nessen van Bethanië kochten het landgoed in 1947 voor de opvang van moeilijk opvoedbare meisjes. Vanaf 1986 ging de familie Van Hout zich om het gebouw bekommeren. In tien jaar tijd werd het Jachtslot in zijn oude luister teruggebracht, zodat het nu tot Rijksmonument is verklaard en voor komt op de lijst van honderd best bewaarde interieurs van Nederland tussen 1600 en 1940. Het Jachtslot is nu een hotel-restaurant.

Na binnenkomst door de imposante hoofddeur komt men in de centraal gelegen hal waar zich een monumentale eikenhouten trap bevindt met daarboven een groot glas-in-lood raam met Sint Hubertus als middelpunt van een jachtafereel. De

gehele binnenbetimmering met o.a. de lambriseringen en de deuren zijn uitgevoerd in massief eikenhout met ingelegde houten en polychrome versieringen. Vanuit de toren heeft men een magnifiek uitzicht over de weide omgeving met de bossen en de schans van Molenhoek. Achter Mook ziet men de Maas die als een zilver lint door het landschap slingert. Dit alles en nog veel meer is te bezichtigen van 12 t/m 21 oktober a.s.! Het Jachtslot is dagelijks geopend van 10.00 - 15.00 uur. De toegang is vrij! Op zondag 14 oktober is het Jachtslot helaas voor bezoek gesloten!!

U meldt zich bij de receptie alwaar u een folder met de rondleiding door het Jachtslot 'Wilt U mij maar volgen?' ontvangt. Deze neemt u uitgebreid bij de hand op uw tocht door het kasteel.

Op een paneel zullen een aantal foto's te zien zijn van het kasteel in vroegere dagen. Opmerkelijk is te zien dat de omgeving in het begin van de 20e eeuw zo kaal is vergeleken met nu. U ziet dan ook dat het karakteristiek van het gebouw altijd hetzelfde is gebleven. Wij raden een bezoek in de 'Week van de Geschiedenis' dan ook ten zeerste aan!

'Week van de Geschiedenis' van 12 t/m 21 oktober 2007 - Thema 'Wonen in Nederland'
Het Jachtslot de Mookerheide te Molenhoek. Vrije toegang van 10.00-15.00 uur. (m.u.v. 14 oktober, het Jachtslot is dan gesloten).

Bidprentjes gezocht!

In nummer 66 (zomer 2003) hebben we uitgebreid stilgestaan bij de bidprentjesverzameling van Heiske van Aalst. "Een hobby die lichtelijk uit de hand is gelopen", zei ze toen en die vandaag de dag nog steeds actief beoefend wordt! Ze houdt zich voornamelijk bezig met de bidprentjes uit ons dorp. Met hulp van enthousiaste vrijwilligers uit de drie kerkdorpen verzamelt zij de bidprentjes.

Jaarlijks met Allerzielen geven de drie parochies een jaaroverzicht met overledenen uit. Via een zelf geschreven computerprogramma worden de namen, plaatsnamen en geboorte- en overlijdensdata van deze overledenen geregistreerd. Daarnaast maakt ze een lijst 'vermisten' met namen van personen waarvan ze nog geen bidprentjes heeft ontvangen. De originele bidprentjes worden in alfabetische volgorde in archiefbakken opgeborgen. Dubbele exemplaren en kopieën worden in mappen opgenomen. Net als toen besluiten we dit artikel met lijsten van 'ver-

misten', bidprentjes die Heiske van Aalst graag in haar collectie wil opnemen om deze te complementeren. Al hoewel de nieuwe lijsten dankzij uw hulp aanmerkelijk korter zijn dan de vorigen, roepen we onze Vrienden graag nogmaals op om haar te helpen met de ontbrekende bidprentjes. Als men het originele bidprentje graag zelf wilt houden, geeft u dan een kopie van het prentje. Mocht u ook weten dat van de vermelde persoon geen bidprentje is uitgegeven, dan zou ze dat ook graag vernemen. Ze is gaama bereid om diegenen die haar bidprentjesverzameling willen inzien om bijvoorbeeld hun genealogisch onderzoek te starten of te vervolgen, te helpen. Heiske van Aalst woont aan de Graaf Gerardstraat 10, 6585 XS Mook, telefoon (024) 6961901, e-mailadres c.aalst8@chello.nl .U kunt ook via de bestuursleden uw bidprentje(s) aanleveren en op- of aanmerkingen doorgeven. De contactgegevens vindt u op de achterflap.

HEISKE VAN AALST MIST NOG DE VOLGENDE BIDPRENTJES:

MOOK

Naam	Jaar van overlijden
Edward Schelling	1985
Maria Hulk-Piek	1986
Frederik Haan	1988
Amoldus Gommers	1988
Lidy van Luyk	1989
Louis Verheijen	1991
Herman Bos-Goedings	1991
AnnaMencke	1992
Gerda Gelink-Hendriks, 92 jaar	1997
Jan Kokke, 74 jaar	1997
Matthias Niessen, 65 jaar	1999
Odi van Eupen, 59 jaar	1999
Truus de Valk-Wolters, 42 jaar	1999
Angela van Kesteren-v.d. Broek, 28 jaar	1999
Louise Hueber-Arts, 86 jaar	2000
Gerardus Gerrits, 80 jaar	2001
Wilhelmina Verbeet-Meij, 89 jaar	2001
Henk Zonnenberg, 71 jaar	2002
Truus Royakkers-van Swelm, 94 jaar	2002
Chrisje Wientjes-Burgers, 68 jaar	2003
Jozef Lafleur, 67 jaar	2004
Leo Pothuizen, 67 jaar	2004
Hans Mulders, 56 jaar	2005
Mien Opdam-Schenk, 83 jaar	2005
Wilma Zielstra-Ludwig, 86 jaar	2005

MIDDELAAR

Naam	Jaar van overlijden
Elisabeth v.d. Kolk-Schröder	1979
Gerhard van Eisen	1980

Gertruda Kaal-Wijers	1980
Antonia Burgers	1981
Gerrit Cox	1982
Heinz Fehlow	1984
Gerard Verheijen	1991
Karel Smits	1993
Simon Sanders, 91 jaar	1996
Frank Jetten, 29 jaar	1997
Geertruida van Haaren- van Velzen, 83 jaar	1999

MOLENHOEK

Naam	Jaar van overlijden
Emile Webers	1989
Jan Vermeulen	1989
Duquesna de Groot-van Leeuwen, 74 jaar	1995
Loes Wullems-Croes, 48 jaar	1995
Riek Smits-van Velp, 90 jaar	1995
Henk Verstegen, 65 jaar	1995
Piet Janssen, 50 jaar	1996
Jan Janmaat, 58 jaar	1996
Harry Hoek, 66 jaar	1996
Zuster Benigna Ouer, 73 jaar	1998
Jan Rehe, 84 jaar	1999
Hendrikus Bollen, 80 jaar	2001
Theodora Dorenbosch-Beers, 82 jaar	2002
Albert Hanselaar, 49 jaar	2002
Maria Hermsen, 84 jaar	2004
Hans Mulders, 56 jaar	2005
Elisabeth van Hoorn-Verhoef, 90 jaar	2005
Maria Remers-Steeg	2006
Jos Postma	2006

Albert Wilkens en Joop Verheijen
Mook en Middelaar toen en nu

***Toen:** Huis Toon Ambrosius Dorpsstraat Middelaar achter de kerk.*

Nu:

IN DIT NUMMER:

Herinnering aan een barre tocht:

het verhaal van de Middelaarse

kop en schotel.....	1
Toch was den tied moi (2).....	10
Verhalenvertellers bij ons thuis	19
't Zwaantje en de Biesselt.....	21
Grenssteentje: week van de geschiedenis 2007 22	
Bidprentjes gezocht!.....	23
Mook en Middelaar toen en nu	24

Fotoverantwoording: auteurs van de artikelen en/of aangegeven in de onderschriften of onder "bronnen".

Overname van artikelen of afbeeldingen is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Het bestuur van De Grenssteen kan niet alles alleen: hulp is nodig van plaatsgenoten en van anderen die banden hebben met de gemeente Mook en Middelaar.

De redactie houdt zich tevens aanbevolen voor interessante artikelen. De redactie is echter niet verantwoordelijk voor de inhoud van artikelen op naam. Ook behoudt de redactie zich het recht voor artikelen te weigeren en/of in overleg met de auteur in te korten of aan te passen.

Kopij dient bij voorkeur in Word op een diskette te worden aangeleverd. Ook toezending als bijlage per e-mail is mogelijk naar: redactie@degrenssteen.nl

Wie actief wil meewerken kan voor nadere inlichtingen terecht bij een van de bestuursleden of op onze website: www.degrenssteen.nl

Het bestuur bestaat uit de volgende personen:

De heer H. van Duuren, penn.....024 358 4067
De heer H. Hüttner024 696 1996
Mevrouw J.E.H. Mulders, secretaris024 696 2140
De heer P.W.G. Peters, voorzitter024 358 3710
De heer J.W.J. Verheijen.....024 696 1784

VRIENDEN ZIJN NODIG

Men kan Vriend van De Grenssteen worden door minimaal 14 euro over te maken op bankrekening 12.20.04.817 of op girorekening 1444650 ten name van Heemkundekring de Grenssteen te Mook.

Men ontvangt dan viermaal per jaar het tijdschrift Rond de Grenssteen. Tevens heeft men gratis toegang tot tentoonstellingen, evenementen en lezingen die door De Grenssteen worden georganiseerd.

Rond De Grenssteen is een uitgave van de Stichting Heemkundekring de Grenssteen, Postbus 76, 6585 ZH Mook.

Losse nummers € 4,- ISSN 0929-9351

Druk: Drukkerij Minoprint, Afferden (Lb)

